

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

**КАФЕДРА ЕКОНОМІКИ ПІДПРИЄМСТВА ТА ОРГАНІЗАЦІЇ
ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ**

Допущено до захисту
Завідувач кафедри _____
(підпис)
О.Г. ЯНКОВИЙ
(прізвище та ініціали)
“ ____ ” _____ 20 17 року

ВИПУСКНА РОБОТА
на здобуття освітнього ступеня бакалавра
зі спеціальності економіка підприємства

за темою:

**«ПРОДУКТИВНІСТЬ ПРАЦІ: РЕЗЕРВИ ТА ШЛЯХИ ЇЇ ПІДВИЩЕННЯ
НА ПІДПРИЄМСТВІ»**

Виконавець:

студентка факультету економіки
та управління підприємництвом
Павлішена Катерина Сергіївна
(прізвище, ім'я, по батькові)

/підпис/

Науковий керівник:

к.е.н., доцент
Кошельок Галина Володимирівна
(прізвище, ім'я, по батькові)

/підпис/

ОДЕСА 2017
ЗМІСТ

	Стор.
ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ПРОДУКТИВНІСТІ	6

ПРАЦІ НА ПІДПРИЄМСТВІ		
1.1.	Сутність і значення продуктивності праці	6
1.2.	Показники та методи вимірювання продуктивності праці	10
1.3.	Фактори підвищення продуктивності праці	16
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ПРОДУКТИВНОСТІ ПРАЦІ НА ПАТ «ОДЕСКАБЕЛЬ»		20
2.1.	Загальна характеристика виробничо - господарської діяльності ПАТ «ОДЕСКАБЕЛЬ»	20
2.2.	Аналіз забезпеченості підприємства трудовими ресурсами	38
2.3.	Аналіз використання робочого часу на підприємстві	50
2.4.	Аналіз продуктивності праці	55
РОЗДІЛ 3. РЕЗЕРВИ ТА ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ПРОДУКТИВНОСТІ ПРАЦІ		61
3.1.	Резерви підвищення продуктивності праці	61
3.2.	Заходи щодо підвищення рівня продуктивності праці	65
ВИСНОВКИ		74
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ		77
ДОДАТКИ		81

ВСТУП

Актуальність теми. Продуктивність праці є одним з найважливіших якісних показників роботи підприємства. Під продуктивністю праці

розуміється його результативність або здатність людини виробляти за одиницю робочого часу визначений обсяг продукції.

Продуктивність праці є дуже важливим показником для будь-якого існуючого підприємства на сьогоднішній день. Це є однією з головних причин того, що керівники кожної фірми повинні бути знайомі з концепцією продуктивності праці.

На сучасному етапі розвитку ринкової економіки відбуваються зміни в усіх сферах економічної діяльності, здійснюється перехід переважно до нових, найбільш продуктивних методів управління. Це по новому ставить проблему організації виробництва, висуває особливі вимоги до процесу поліпшення продуктивності праці.

Підвищення продуктивності праці є найбільш актуальною проблемою в будь-якій суспільно-економічній формації, так як від цього залежить ефективність роботи підприємства і повне задоволення потреб населення. Під підвищенням продуктивності праці розуміється усяка зміна в процесі праці, спрямована на скорочення робочого часу, необхідного для виробництва даної продукції.

Проблема виходу України з кризи і побудови конкурентоспроможної економіки вимагає глибоких системних досліджень проблем підвищення продуктивності праці в суспільстві на всіх економічних рівнях. Вивчення проблеми підвищення продуктивності праці в Україні потребує врахування нових умов господарювання, уважного вивчення ролі всіх впливових чинників на макро-, мезо- та мікроекономічному рівнях, вдосконалення методологічних і методичних підходів до оцінки та аналізу продуктивності праці, визначення важелів її підвищення з позицій перспектив інноваційного розвитку суспільства.

У нашій країні в останні роки показник продуктивності зник з офіційної статистики, припинилася робота з планування підвищення продуктивності на всіх рівнях управління, перестав пропагуватися передовий досвід в цій області.

Вибір теми випускної роботи обумовлений її актуальністю на сучасному етапі економічного розвитку нашої країни, так як продуктивність праці впливає на якість продукції, що випускається, величину її собівартості і конкурентоспроможність.

З огляду на це виникає потреба у дослідженні продуктивності праці, як чинника зростання ефективності діяльності підприємства. Вагомий внесок у дослідження категорії «продуктивність праці» зробили такі вчені-економісти: К. Маркс, А. Сміт, Е.В. Арсенова Е.В., Д. П. Богиня, Гетьман О. О., Холодницька А.В., Хромов П.А., Янковий Р.В., Янковой А. Г. та інші.

Мета роботи полягає у визначенні резервів і шляхів підвищення продуктивності праці на підприємстві.

Для досягнення поставленої мети в роботі необхідно вирішити такі завдання:

- розкрити економічну сутність і значення продуктивності праці;
- розглянути існуючі показники та методи вимірювання продуктивності праці;
- визначити фактори, що впливають на рівень продуктивності праці;
- вивчити основні показники фінансово-господарської діяльності підприємства на підставі наявної фінансової інформації ПАТ «Одескабель» за 2014-2016 рр.;
- провести аналіз забезпеченості підприємства трудовими ресурсами;
- проаналізувати використання робочого часу на підприємстві та продуктивність праці;
- виявити резерви підвищення продуктивності праці товариства;
- розробити конкретні заходи щодо підвищення продуктивності праці ПАТ «Одескабель».

Об’єктом випускної бакалаврської роботи є резерви та шляхи підвищення продуктивності праці на ПАТ «Одескабель».

Предметом дослідження при написанні даної випускної роботи стали теоретичні та практичні аспекти продуктивності праці та резерви її підвищення.

Методом дослідження виступає діалектичний метод дослідження явищ та процесів у їх взаємозв'язку і розвитку. Для вирішення поставлених завдань були використані: метод статистичного аналізу, горизонтальний, вертикальний, коефіцієнтний методи фінансового аналізу, графічний методи.

Інформаційною базою дослідження є законі України, наукові публікації, фінансова, оперативна та статистична звітність ПАТ «Одескабель» за 2014-2016 роки.

Практичне значення одержаних результатів може використовуватися у діяльності ПАТ «Одескабель».

Апробація результатів роботи. Основні положення і результати дослідження доповідалися автором і обговорювалися на студентських, науково-практичних конференціях (Одеса, 2016).

Публікації. Результати проведеного дослідження опубліковані у збірнику «Науковий студентський вісник» університету та у матеріалах науково-практичної конференції «Незалежна Україна: вектори політичного та соціально-економічного розвитку».

Структура і обсяг роботи. Бакалаврська робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (44 найменувань) та 2 додатків. Загальний обсяг бакалаврської роботи становить 80 сторінки комп'ютерного тексту, містить 23 таблиць та 10 рисунків.

ВИСНОВКИ

У результаті проведеного дослідження вирішено важливу наукову задачу виявлення резервів і шляхів зростання продуктивності та ефективності праці на підприємствах з метою створення найбільш ефективних умов діяльності підприємства ПАТ «Одескабель».

Результати дослідження дозволяють зробити такі висновки теоретичного і науково-практичного напрямків:

1. Праця — це доцільна, свідома, організована діяльність людей, спрямована на створення матеріальних і духовних благ, необхідних для задоволення суспільних і особистих потреб людей. Зміст і характер праці залежать від ступеня розвитку продуктивних сил і виробничих відносин.

Процес праці містить три основних моменти: доцільну діяльність людини, тобто власну працю; предмет праці, на який спрямована праця; засоби праці, з допомогою яких людина впливає на предмет праці. Існує праця приватна та суспільна, праця конкретна та абстрактна, праця проста та складна. Показники продуктивності праці повинні забезпечувати реальну картину використання праці на підприємстві, оптимальне співвідношення між обсягом реалізованої працівником продукції і його заробітною платою. Правильний вимір продуктивності праці допомагає розкрити і мобілізувати її резерви.

2. Основними показниками продуктивності праці є виробіток і трудомісткість. Існують такі основні методи вимірювання продуктивності праці: натуральний метод, при якому обсяг виробітку продукції і показники продуктивності праці обчислюються в натуральних одиницях: тоннах, кубічних метрах, метрах, штуках тощо; трудовий метод, за яким продуктивність праці визначається в годинах. Поряд з виробітком широко використовується показник трудомісткості продукції; вартісний метод, який

найбільш повно враховує особливості зміни продуктивності праці і може ефективно використовуватися для її оперативного аналізу.

3. Залежно від ступеня і характеру впливу на рівень продуктивності праці фактори можна об'єднати в три групи: матеріально-технічні, організаційно-економічні та соціально-психологічні. Всі фактори тісно пов'язані і взаємозалежні, і їх треба вивчати комплексно.

4. В результаті ретельно проведеного аналізу виробничої та фінансової діяльності підприємства ПАТ «Одесакабель» зробимо висновок, що загальний і фінансовий стан підприємства є стабільним і стійким. Аналіз основних техніко-економічних показників, наведених в таблиці, свідчить про значно високий рівень ефективності виробництва та реалізації продукції але є такі показники, які потребують поліпшення і швидкого реагування.

5. У цілому товариство забезпечено трудовими ресурсами, суттєві зміни у структурі персоналу товариства за 2014-2016 роки не спостерігається. Виконується співвідношення між управлінським персоналом і робітниками. Працівники підприємства мають достатньо високий рівень освіти, кожний рік підприємство здійснює підготовку кадрів і підвищує рівень кваліфікації своїх працівників.

6. Продуктивність праці найважливіший якісний показник використання трудових ресурсів підприємства і головний фактор зростання обсягів виробництва продукції. З'ясували, що на підприємстві мають місце втрати робочого часу: внутрішньо змінні та цілоденні. Результати аналізу показали, що цілоденні втрати знизили середньорічний виробіток одного робітника на 8851,93 грн., а обсяг продукції (робіт, послуг) знизився на 4558,75 тис. грн. Внутрішньо змінні втрати робочого часу знизили середньорічний виробіток одного робітника на 385944,1 грн. а обсяг продукції (робіт, послуг) знизився на 198761,2 тис. грн.

7. Важливе значення при аналізі продуктивності праці має вивчення даних про середню заробітну плату працівників підприємства, її зміну, а також про фактори, що визначають її рівень. Результати аналізу показують,

що у 2015 р. порівняно з 2014 р. виконується принцип випередження темпів зростання продуктивності праці над темпами росту заробітної плати, тобто темпи зростання продуктивності праці на одного працівника випереджують темпи зростання заробітної плати на одного працівника.

8. Варто зазначити, що існує кілька класифікацій резервів росту продуктивності праці. По – перше, усі вони поділяються на дві великі групи: резерви поліпшення використання живої праці (робочої сили) і резерви більш ефективного використання основних і оборотних фондів. У результаті усунення цілоденних і внутрішньозміних втрат робочого часу резерви зростання продуктивності праці ПАТ «Одескабель» складають 390502,85 тис. грн.

9. Все це надало можливість сформулювати заходи щодо підвищення продуктивності праці – це :

- підвищення рівня продуктивності праці за рахунок зростання обсягів виробництва;
- підвищення рівня продуктивності праці за рахунок усунення втрат робочого часу.

За рахунок впровадження першого заходу, а саме збільшивши обсяги виробництва оптико-волоконного кабелю товариство може забезпечити зростання продуктивності праці: а саме середньорічний виробіток продукції на одного працівника зросте на 162,04 тис. грн. або на 10,8 %; середньорічний виробіток продукції на одного робітника – на 253,91 тис. грн. або на 10,8 %; середньоденний виробіток робітника – 1115,06 грн. або на 10,3 %; середньогодинний виробіток робітника – на 104,67 грн. або на 7,5 %.

Впровадження другого заходу може забезпечити зростання продуктивності праці: а саме середньорічний виробіток продукції на одного працівника зросте на 162,04 тис. грн. або на 10,8 %; середньорічний виробіток продукції на одного робітника – на 253,91 тис. грн. або на 10,8 %; середньоденний виробіток робітника – 1 051,84 грн. або на 9,7 %; середньогодинний виробіток робітника – на 96,77 грн. або на 7,0 %.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Абдурахманов К.Х. Экономика и социология труда: Учеб. пособие / Абдурахманов К. Х. – М.: РЭА им. Плеханова. 2002. – 264 с.
2. Арсенова Е.В. Экономика организации (предприятия) – 3-е изд., перераб. и доп. / Арсенова Е.В. – М.: Магистр, 2009. – 687 с.
3. Богиня Д. П. Фактори і резерви підвищення продуктивності праці / Богиня Д. П. – Режим доступу :<http://library.if.ua/book/40/2690.html>
4. Виханский О.С. Менеджмент. Учебник / Виханский О.С., Наумов А. И. М.: Экономистъ. – 2003г. – 576 с.
5. Волгин Н.А. Оплата труда: производство, социальная сфера, государственная служба / Волгин Н.А. – М.: Изд. «Экзамен». – 2003. – 222 с.
6. Волков О.И. Девяткин. О.В. Экономика предприятия (фирмы) / Волков О.И., Девяткин. О.В. – Москва: ИНФРА-М. – 2007. – 601с.
7. Генкин Б.И. Организация, нормирование и оплата труда на промышленных предприятиях: Учебник. 3-е изд. / Генкин Б.И. – М.: Норма. – 2005. – 448 с.
8. Гетьман О. О. Продуктивність праці: поняття і види / Гетьман О. О. – Режим доступу: http://pidruchniki.ws/14051003/ekonomika/produktivinst_pratsi_ponyattya_vidi
9. Головачев А.С. Организация, нормирование и оплата труда: Учеб. пособие / Головачев А.С., Березина Н.С., Бокун Н.Ч. –М.: Новое знание. – 2004. – 496 с.
10. Грішнова О.А. Економіка праці та соціально-трудоі відносини: Підручник. – 3-тє вид., випр. і доп. / Грішнова О.А. – К.: Т-во «Знання», КОО. – 2007. – 559 с.
11. Завіновська Г. Т. Економіка праці : Навч. посіб. / Г. Т. Завіновська. – [3-тє вид., без змін]. – К.:КНЕУ, 2007. – 304 с.

12. Закон України «Про акціонерні товариства»: Редакція від 01.01.2016 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/514-17>
13. Качан Є.П. Економіка праці та соціально-трудові відносини: Навч. посіб. / Качан Є.П., Дяків О.П., Островерхов В.М. – К.: Знання, 2008. – 407 с.
14. Кибанов А.Я. Экономика и социология труда: Учебник / Кибанов А.Я. – М.: ИНФРА-М. – 2010. – 583 с.
15. Кокин В.А. Экономика труда: Учеб. пособ. / Кокин В.А. – М.: Экономика, 2009. – 686 с.
16. Колесник А.М. Формування комплексу заходів скорочення втрат робочого часу в організації / Колесник А.М., Літинська В.А. // Економіка і суспільство. – 2016. – № 6. – С. 167-172.
17. Лавизина Е. Рынок КПП побеждает экспорт / Е. Лавизина // BUILD Review. – 2010. – № 5 (84). – С. 46-49.
18. Економіка праці і соціально-трудові відносини: Навч. посіб. / Мерзляк А.В., Михайлов Э.П., Корецький М.Х., Михайлова Г.О. – К.: Центр навчальної літератури. – 2005. – 240 с.
19. Мескон М. Основы менеджмента / Мескон М., Альберт М, Хедоури Ф. – М. – 2006. – 704 с.
20. Метеленко Н. Г. Економіка підприємства: основи теорії та практики: Навч. посіб. / Метеленко Н. Г. — Дон.: ТОВ «Юго-Восток, ЛТД», 2008. – 222 с.
21. Методическая база построения аналитической системы оценки результативности труда: монография / [Квач Я.П., Журлов А.М., Кошелек Г.В., Коваль В.В.] – Одесса: Фенікс, 2013. – 224.
22. Морщенок Т.С. , Продуктивність праці: економічна сутність та фактори її підвищення на підприємстві / Морщенок Т.С., Луц І.Л. // Вісник Запорізького національного університету. – 2014. – № 2 (22). – 63-71 с.
23. Осипов В.И. Экономика предприятия: Ученик / Осипов В.И. – О.: Маяк,

2005. – 720 с.

24. Официальный сайт ПАО «Одесский каравай». Режим доступа: <http://www.bulkin.ua/holdingstruct/odessa/ocaravay.html>
25. ПАТ «Одескабель»: офіційний сайт [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://odeskabel.com/main-rus/>
26. Пашуто В.П. Организация и нормирование труда на предприятии: Учебное пособие / Пашуто В.П. – Мн.: Новое знание. – 2001. – 304 с.
27. Подольська В.О. Фінансовий аналіз: навчальний посібник / Подольська В.О., Ярош О.В. – К.: Центр навчальної літератури, 2007. – 488 с.
28. Принципи (кодекс) корпоративного управління ПАТ «Одеський кабельний завод «Одескабель». – 2013 р. – 8 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://05758730.smida.gov.ua/>
29. Публічне акціонерне товариство «Одеський кабельний завод «Одескабель»: База даних SMIDA [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://smida.gov.ua/db/participant/05758730>
30. Рофе А.И. Экономика труда / Рофе А.И. – Москва. – 2010. – 400 с.
31. Рошин С.Ю. Экономика труда: Учеб. пособ. / Рошин С.Ю., Разумова Т.О. – М.: ИНФРА-М. – 2001. – 400с.
32. Савицька Г.В. Економічний аналіз діяльності підприємства: навч. посіб. – 3-тє вид. / Савицька Г.В. – К.: Знання, 2007. – 668 с. (Вища освіта XXI століття).
33. Сафронова Н.А. Экономика предприятия / Сафронова Н.А. – М.: Юристъ. – 1998. – 584 с.
34. Семикіна М.В. Продуктивність праці: методологія вимірювання, передумови зростання / Семикіна М.В. – Режим доступу: http://www.kntu.kr.ua/doc/zb_17_ekon/stat_17/70.pdf
35. Статистичний щорічник України за 2015 рік / Державний комітет статистики. – К.: Державне підприємство «Інформаційно-аналітичне агентство», 2008. – 566 с.

36. Фінансовий аналіз. Модульний курс: Навчальний посібник / під ред. Редькіна О.С. [Квач Я.П., Кошельок Г.В., Терещенко О.М., Юр'єва Г.В.] – Ізмаїл: СМІЛ, 2009. – 472 с.
37. Холодницька А.В. Заробітна плата в системі мотивації персоналу та напрями її реформування в Чернігівській області | Холодницька А.В., Сокол К. В. // Вісник Чернігівського державного технологічного університету. – 2013. – № 1(64). – С. 31-37.
38. Холодницька А.В. Управління втратами робочого часу на підприємствах Чернігівської області / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://docviewer.yandex.ua/view/414077378/?*=HgGIbNk8OdQLuVnpW5uQyFDLU5x7InVybcI6Imh0dHA6Ly9raG50dXNnLmNvbS51
39. Холодницька А.В. Чернігівський державний технологічний університет
40. Хромов П.А. Производительность труда (теория, методология, динамика). / П.А. Хромов. – М.: Наука, 2013. – 239 с.
41. Шваб Л. І. Економіка підприємства: Навч. посіб. для студ. ВНЗ / Шваб Л. І. – [2-ге вид.]. – К.: Каравела, 2005. – 568 с.
42. Ядгаров Я.С. История экономических учений / Ядгаров Я.С. – М.: Инфра-М. – 2009. – 320 с.
43. Янковий Р.В. Шляхи підвищення продуктивності та результативності праці на підприємстві / Янковий Р.В., Харченко Т.С. // ЕКОНОМІКА: реалії часу. – 2015. – № 1(6). – С.23-26.
44. Янковой А. Г. Индексные модели факторного экономического анализа / А. Г. Янковой. – Матер. 5-ої Міжнар. наук.-практ. конф. «Сучасні технології управління підприємством та можливості використання інформаційних систем: стан, проблеми, перспективи Одеса: ОНУ ім. І. І. Мечникова, 2010. – С. 272–277.
45. Янковой А. Г. Математико-статистические методы и модели в управлении предприятием / А. Г. Янковой. – Одесса: ОНЭУ, 2014. – 250 с.

46. Яценко В. М. Інвестування у людський капітал в умовах трансформаційної економіки: регіональний аспект / В.М. Яценко, О.П. Кошулько // Фінанси України. – 2007. – № 5. – С. 48 – 54.